

DÖVİZ CİNSİNDEN BANKA KREDİLERİNE İLİŞKİN OLARAK 32 SAYILI KARAR'DA YAPILMASI PLANLANAN DEĞİŞİKLİK HAKKINDA GÖRÜŞ

TÜSİAD olarak konuya ilişkin genel yaklaşımlarımız:

- Döviz kuru riski yönetiminin, 32 Sayılı karar gibi genel bir düzenlemeye konu edilemeyeceği düşünülmekte olup, piyasa mekanizmasına etki edebilecek bu tür kısıtlayıcı düzenlemeler serbest piyasa ekonomisinden uzaklaşılması olarak görülmektedir.
- Yola çıkış amacı anlamlı ve anlaşılır olsa da düzenlenmesi çok zor olan bir konu olarak görmekteyiz. Nitekim dünya genelinde de sadece Hindistan ve Endonezya gibi sınırlı örnekler bulunmakta olup, bunların da etkinliği henüz gözlemlenememiştir.
- Kur riski, her şirket özelinde kendi faaliyet ve finansal yapısı dikkate alınarak farklı esaslarla yönetilebilir. Kur riskinin yönetilmesi açısından tüm şirketlere uyacak standart bir şablon oluşturmak çok mümkün görülmediği gibi, zaman içindeki gelişmelere göre bu tür politika ve yaklaşımların etkilerinin sürekli değerlendirilerek revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Konunun bankaların döviz kredisi verme süreçlerinin iyileştirilmesi ve döviz kredilerinin risk ağırlığının farklılaştırılması yoluyla düzenlendiği uygulamalar da bulunmakta olup, bu yaklaşımların daha uygulanabilir olduğu düşünülmektedir.

Döviz cinsinden kredilerin sınırlandırılmasında olası eksikler ve gereğinden fazla hedge zorunluluğunun getirilmesi ciddi olumsuz sonuçlar doğurabilecektir:

- Döviz yerine Türk Lirası borçlanması ve/veya hedge işlemlerinin artması, **TL faizlerinin daha da yükselmesine sebep olacak**, düşük faiz hedefi zarar görecektir, bazı firmaların finansmana erişimi sınırlanabilecektir.
- Uzun vadeli kredi ihtiyacı TL borçlanma ile yeterince karşılanamayacağından, firmalarda **likidite/refinansman sorunu** doğacaktır.
- **Teşvik belgesine bağlanmayan uzun vadeli yatırımların finansmanı zorlaşacak.**
- **Yurtdışından uzun vadeli büyük tutarlı finansmana uygun koşullarda erişme** imkanı olan şirketler bu kaynaktan mahrum kalacak.
- Serbest piyasa mekanizmalarını olumsuz yönde etkileyecek, firmaların risk tercihleri kısıtlanacak.
- Yükselen faizler yatırımların fizibilitesini kötüleştirerek **yatırım, istihdam ve büyüme artışına olumsuz etki** yapacaktır.
- Hedge zorunluluğunun getirdiği **döviz talebi kur üzerinde baskı** yaratabilecektir.

İlk etap düzenleme ile ikinci etap düzenlemeye tabi şirketlerin ayrıştırılması için esas alınan 15 mn \$ kriterinin amaca hizmet etmeyeceği düşünülmektedir:

- Düzenleme ile büyük ve küçük şirketlerin kredi temin koşullarını farklılaştırılması anlamlı görülmele birlikte; halihazırda 15 milyon USD krediye sahip olma kriteri, şirketlerin büyüklüğünü değerlendirmek amacına hizmet etmemektedir.
- İlk etap düzenleme, şirket büyüklüğünden bağımsız olarak sadece döviz cinsinden kredi büyüklüğünü esas aldığı için, son dönemde döviz kredisi kullanmayı tercih etmeyen büyük şirketleri de üç yıllık ihracat tutarı ile sınırlandırmaktadır.
- Tanımın şirket büyüklüğünü yansıtacak şekilde tümüyle değiştirilmesi, örneğin Türkiye Muhasebe Standartlarına göre finansal tablo hazırlamak ve bağımsız denetimden geçirmek zorunda olan şirketler¹ esas alınarak ayrıştırma yapılması düşünülebilir.
- İkinci etap düzenlemeye eklenecek hükümlerle, küçük şirketlerin de ikinci etap düzenleme ile getirilecek yükümlülükler uymak kaydıyla geçmiş 3 yıl ihracat gelirinin üzerinde borçlanmasına imkan tanınması gerekli görülmektedir.

İkinci Etap Düzenlemede Kullanılması Beklenen Döviz Pozisyonu Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler

- TFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarda yer alan döviz pozisyonunun baz alınması, KGK formatına uygun olarak hazırlanan döviz pozisyonu tablosuna ise aşağıdaki kalemler için ilave satır eklenmesi;
  - o **Doğal hedge** olarak tanımlanabilecek varlıkların döviz pozisyonunda "döviz cinsinden varlık" şeklinde değerlendirilerek artı değer olarak dikkate alınması;
    - düzenleme veya sözleşmeye göre satış değeri dövizle bağlı olarak belirlenen varlıklar (örneğin EPDK'nın petrol ürünleri için belirlediği fiyat hesaplama mekanizması, YEKDEM fiyatlandırma mekanizmaları, ihracat sözleşmelerine konu stoklar, değeri döviz cinsinden belirlenen satış sözleşmelerine konu stoklar vb.)
    - faturası döviz cinsinden kesilecek varlıklar(duty-free satış gelirleri, marina satış gelirleri vb)
  - o **TFRS açısından kur riskinden korunma muhasebesine** ("*hedge accounting*" tanımı kapsamında "*cash flow hedge*" ve "*net investment hedge*") **konu edilebilen yükümlülüklerin** pozisyon tablosunda "döviz cinsinden yükümlülük" toplamından indirilmesi (örneğin döviz cinsinden veya dövizle bağlı gelir getirecek yatırımların finansmanı için alınan krediler, döviz cinsinden elde edilecek gelirlerle geri ödemesi yapılacak krediler vb.)
- İletilen veriler için bağımsız denetim yükümlülüğü getirilecek ise maliyetin artmaması için, TTK için hazırlanan yıllık finansal tabloların bağımsız denetiminin yeterli görülmesi önerilmektedir.

¹6102 sayılı TTK ve 660 Sayılı Kamu Gözetim Kurumu'na ait Kanun Hükmünde Kararname gereğince aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin sınırlarını art arda iki hesap döneminde aşan şirketler müteakip hesap döneminden itibaren bağımsız denetime tabi olur.

a) Aktif toplamı 40 milyon TL ve üstü.
b) Yıllık net satış hasılatı 80 milyon TL ve üstü.
c) Çalışan sayısı ikiyüz ve üstü.

İkinci Etap Düzenleme ile Getirilecek Hedge Zorunluluğu ve İstisna Hallerin Belirlenmesine Yönelik Öneriler:

- Hesaplanan açık pozisyonun ne kadarının, ne kadar süre ile ve ne kadar zaman içinde hedge edilmesinin zorunlu olacağı belirlenirken, yapılacak detay çalışmalar ile sadece şirketin devamlılığı ve makroekonomik dengeler üzerinde risk doğuran durumların ortadan kaldırılması hedeflenmeli bu amaca hizmet edecek kriterler belirlenmelidir. Getirilecek hedge zorunluluğu belirlenirken mevcut pozisyon açığının kapatılması değil, yeni alınacak kredinin yaratacağı pozisyonun bir kısmının belli sürede hedge edilmesi amacı dikkate alınmalıdır.
- Açık pozisyonun gereğinden fazla hedge edilmek durumunda kalınması da (pozisyon hesabının doğal hedge, hedge accounting gibi unsurları dikkate almaması vb sebeplerle) aslında efektif olarak uzun pozisyona sebep olacağından risk yönetimi açısından sakınılması gereken ve ekonomik olarak gereksiz ilave maliyet yaratacak bir sonuçtur
- İlk etap düzenlemede tanımlanan istisnai haller (yatırım teşvik kredileri, PPP, vb.) ikinci etap düzenlemeye tabi olacak şirketler için de tanımlanmalıdır.
- Döviz kurundaki artışın yaratacağı riski yönetebilecek güçteki şirketlere hedge zorunluluğundan muafiyet tanınmalıdır. Bu amaçla aşağıdaki kriterlerin **herhangi birini sağlayan şirketlere** düzenlemeden **muafiyet tanınması** önerilmektedir:
  - o **Ülke derecelendirme notu ile aynı veya daha yüksek yabancı para cinsinden derecelendirme notuna sahip olan şirketlere** düzenleme için muafiyet tanınmalı; bu şirketlerin garantör oldukları bağlı ortaklıklarının döviz kredileri ise bağlı ortaklığın döviz pozisyonu hesaplamasında “döviz cinsinden yükümlülükler” toplamından düşülmelidir.
  - o BDDK tarafından bankaların yabancı para riskini yönetmek amacıyla getirilen benzer amaçlı düzenlemedeki² yaklaşıma paralel olarak, en son yıllık finansal raporlarında yukarıda önerilen şekilde doğal hedge ve hedge accounting’e konu kredilerin dikkate alınması suretiyle hesaplanacak döviz pozisyonu tablosuna göre; **“yabancı para net açık pozisyonu/özkaynak” oranı %20’nin altında olan şirketlere**, döviz açığını yönetmek için yeterli özkaynak sahibi oldukları dikkate alınarak, getirilecek yükümlülük için muafiyet tanınmalıdır.
  - o Endonezya’daki 100.000 \$’lık alt limite paralel şekilde, yabancı para net açık pozisyonu belli tutarın altında olan şirketler için muafiyet tanınmalıdır.

² BDDK’nın Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanması ve Uygulanması Hakkında Yönetmeliği, Madde 4